סדרת

זכרונות מאר"ץ

זכרונות וסיפורים קצרים
על חייהם של יהודי ארם צובא (חלב)

גיליון מס' 8

ג'קלין עסיס תורג'מן

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובה (חלב)
World Center for Aleppo (Halab) Jews Traditional Culture

זכרונות וסיפורים קצרים
על חייהם של יהודי ארם צובא (חלב)

גיליון 8

ג'קלין עסיס תורג'מן

- בבית הספר של המנזר הפרנסיסקני בחלב
- ליזה וסלינה - סיפור אהבה
- על בנים ועל בנות

סיפורים וראיונות במסגרת סדרה זו הם אוטנטיים ומובאים ככתבם וכלשונם (לעיתים בעריכה קלה מתחייבת), על דעת יוצריהם וללא מעורבות שלנו בתכנים.

יצא לאור ע"י
המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלבּ)
רח' הרב אהרונסון 4, תל אביב, 6801233, ישראל.
דואר אלקטרוני: office@aleppojews.co.il
אתר המרכז: www.aleppojews.co.il

ייזום, היגוי וליווי: משה כהן יו"ר המרכז.
עריכה ועיצוב גרפי: שלמה מריו ספדייה.

©
כל הזכויות שמורות
למרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלבּ).
המבקש לצטט מפרסום זה רשאי לעשות כן
בתנאי שיציין את שם הפרסום ואת שם המוציא לאור.

נדפס בישראל
ה'תשפ"ו - 2026

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובה (חלב)

WORLD CENTER FOR ALEPPO JEWS TRADITIONAL CULTURE

מטרות

*ריכוז חומר היסטורי מקיף, שייתן ביטוי נאמן לקהילת יהודי ארם-צובא (חלב) עתיקת היומין ולמורשתה, שתרמה רבות להיסטוריה העולמית של עם ישראל בישראל ובארצות פזוריו והוסיפה פרק חשוב במסכת חייו.

*עריכת מחקר יסודי על תולדות קהילת ארם-צובא וסביבותיה, מבחינה היסטורית, כלכלית, חברתית, דתית, תרבותית ורוחנית, תוך דגש על היותה קהילה שורשית שהצמיחה, במשך דורות, חכמים, גדולי תורה, שהעשירו בספריהם, בדברי הלכה והגות, את תרבותו של עם ישראל, כמו גם אישי חברה וכלכלה שתרמו רבות לישראל ולחברה האנושית.

*טיפוח וקיום מורשת קהילת ארם-צובא במסגרת טיפוח מורשת העדות בישראל המתחדשת.

המייסדים הקימו את המרכז לאור הרעיון, שטיפוח המורשת המפוארת של הקהילה ושימורה, למען הדור הזה והדורות הבאים, חיוניים הם לידיעת תולדות העם היהודי, לקיומו ולשמירת עושרו הרוחני.

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)

רח' הרב אהרונסון 4, תל אביב, 6801233, ישראל

דוא"ל: office@aleppojews.co.il

www.aleppojews.co.il

בבית הספר של המנזר הפרנסיסקני בחלב

בִּתְחִלַּת כָּל בֹּקֶר אֲנַחְנוּ עוֹמְדוֹת-
הַתָּלְמִידוֹת וְהַמּוֹרָה הַנְּזִירָה.
הֵן, הָנוֹצְרִיּוֹת, מִתְפַּלְּלוֹת,
מִצְטַלְּבוֹת בְּשֵׁם הָאָב,
הַבֵּן,
וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ,
אָמֵן.

אֲנִי מַרְכִּינָה רֹאשׁ,
יָדַי שְׁמוּטוֹת,מְחַכָּה
שֶׁיִּגָּמֵר.
ג'וֹסְלִין מְסַנֶּנֶת:
"אַתֶּם הֲרַגְתֶּם אֶת יֵשׁוּ".
שְׂפָתַי חֲתוּמוֹת בְּחוֹתֶמֶת
יְדִיעַת הָאֱמֶת.

נָהָר שֶׁל טֻמְאָה מַפְרִיד
בֵּינֵינוּ.
הַכְּפִירָה וְהַקְּדֻשָּׁה,
שְׁתֵּי מַלְכֻיּוֹת
נִפְרָדוֹת.

לַנְּזִירוֹת גְּלִימוֹת בְּלָבָן וְשָׁחֹר
הַשֵּׂעָר מְכֻסֶּה שְׁבִיס
בְּקָצֵהוּ מַלְבֵּן מְעֻמְלָן צָמוּד לַמֵּצַח
עֵינֶיהָ שֶׁל "הָאָחוֹת" סֵר קָטְרִין* רַכּוֹת
שְׁלוּלִיּוֹת כְּחֻלּוֹת-חוּמוֹת
מַבָּטָהּ קָשֶׁה
הַצָּרְפָתִית מִתְגַּלְגֶּלֶת בְּפִיהָ
כְּמוֹ סֻכָּרִיּוֹת קוֹפְצוֹת מְתוּקוֹת.
הִיא נוֹזֶפֶת בְּג'וֹסֵלִין:
**LAISSE-LA, ELLE EST JUIVE.
בַּהַפְסָקָה אֲנִי עוֹבֶרֶת לְיַד
דֶּלֶת הַכְּנֵסִיָּה
מְצִיצָה,
הָאוֹרוֹת כְּחֻלִּים וִירֻקִּים.
כָּל הַיֹּפִי
פְּרָחִים וּפְסָלִים,
כָּל הַיֹּפִי הַזֶּה
שֶׁלָּהֶם
וְאָסוּר לִנְעֹץ עֵינַיִם.

* כך קראו למחנכת בבית הספר של המנזר: Sœur Catherine בצרפתית, היינו "האחות קטרין"

**הניחי לה היא יהודייה.

ליזה וסלינה - סיפור אהבה

ליזה בת החמש אהבה לאהוב, היא אהבה את אמה ואת סלינה העוזרת. נהגה להתכרבל בחיקן. לאמה היה ריח עדין של בושם שאנל חמש, לסלינה היה ריח סבון. ידיה של אמה היו רכות ונעימות וידיה של סלינה היו מחוספסות ויבשות. אמה הייתה מקפידה להתאפר עם פודרה ואודם, ופניה הצעירות של סלינה היו חלקות וורודות. סלינה לבשה שמלות פרחוניות ועליהן סינר צמוד. אמה של ליזה לבשה בבית חלוקים יפים וארוכים - כאשר הייתה לובשת את חלוק הקטיפה האדום, מעוטר בכפתורי פנינה לכל אורכו, חשבה ליזה שאין אישה יפה ממנה בעולם. לשתיהן היו עיניים בצבע דבש שצבע ירוק זהר בהן לאור השמש.

לסלינה היה גוף גמיש ומלא, ותנועותיה שפעו חיוניות ושימחה. היא אהבה לרקוד לצלילי השירים של פריד אל-אטרש שהושמעו ברדיו, והייתה מפנקת את ליזה ותשעת אחיה בכל מיני מעדנים אותם הכינה בזריזות וחריצות במטבח: "אַלְמַאסִיֵיה" (מעדן מקורנפלור עם מים וסוכר) רוטטת ומתוקה עם ניחוח של מי ורדים מעוטרת בשקדים שהיו זרועים בתוכה כמו פרחים בגינה, קובה דקה עם בצק פריך,מלאה בצנוברים וגרגרי רימון חמצמצים. "תַבּוּלֶה" המעוטרת בפטרוזיליה ובירקות קצוצים דק דק ומתובלת בכמון, לימון ושמן זית, שהייתה נאכלת עד הגרגיר האחרון. ומעמולים ממולאים בתמרים ואגוזים עם ניחוח קינמון וציפורן, שהיו נשמרים לאורחים. התבשילים של אמה לעומת זאת, הותקנו כלאחר יד וברישול. אמה של ליזה הייתה גבוהה ומלאה, ותנועותיה איטיות. היא אהבה לשיר שירים שקטים בצרפתית, בעיקר את השיר "פלזיר דהמור"

Plaisir d'Amour. היא התחמקה מעבודות הבית השונות והעדיפה לשבת או לשכב עם ספר בחיקה. מבטה היה לעיתים עצוב ומרוחק. כשליזה הייתה שואלת "אמא את עצובה"? הייתה אוספת אותה אליה ואומרת: "מה פתאום עצובה?- אני רק חושבת מחשבות". האם סמכה על סלינה והרבתה להעדר מהבית ולהשאיר את עשרת ילדיה תחת השגחתה. כדי להמריץ אותם לעזור לה בעבודות הבית האינסופיות, הייתה סלינה מתקינה להם נדנדה באחת המרפסות של הבית. היא הייתה קושרת חבל משני צדדיו למעקה המרפסת, מצמידה אליו כרית רחבה וכל אחד בתורו, היה זוכה להתנדנד. הילדים שמחו בה מאד ושיתפו פעולה. הבנות היו אוספות את שולי החצאית שלהן עם גומי ושוטפות את הרצפה, מהבנים לא נדרש דבר, רק לא להפריע. סלינה גרה עם משפחת סילוורה מאז הייתה בת שלוש עשרה, והייתה לילדים כמו אם שנייה.

גם האב אהב את סלינה. היה מבקש ממנה בעדינות דברים ותמיד הקפיד להגיד "סיל וו פלה" S'il vous plait שפירושו בצרפתית - בבקשה. כשהיה מגיע בערב מחנות תכשיטי הזהב שלו, הייתה ליזה עוקבת בשקט אחר הבעת פניו, כדי לדעת אם היה לו יום מכירה טוב. סלינה הייתה עוזרת לו לפשוט את המעיל ומברכת אותו בברכת ערב טוב. אולם, את ארוחת הערב, הקפידה האם להגיש לו תוך שהיא יושבת מולו, מדובבת ומשתפת אותו בנעשה בבית. בסוף הארוחה, כשסלינה פינתה את הכלים היה האב עוקב אחרי תנועותיה, ונדמה היה שאינו מקשיב למה שאשתו אמרה לו. האם הייתה חוזרת בסבלנות על דבריה ומתעלמת מהסחות הדעת שלו. ליזה שצפתה בהם בעודה יושבת שקטה על הספה המרוחקת בחדר האוכל,

לא הבינה למה האב עונה לאמה בקוצר רוח.

בלילה ליזה הייתה שומעת אותו מתגנב לחדרה של סלינה. כששאלה אותו על כך ענה, שהוא בודק שלא קר לה כמו שהוא בודק את כל הילדים. ליזה בחושים של ילדה, ידעה לא לספר על כך לאם.

סלינה הגיעה ממשפחה דלת אמצעים שלא יכלה להציע נדוניה מפתה לחתן המיועד. לכן, מעטות היו הצעות הנישואין שקיבלה. כאשר הגיעה לגיל המופלג עשרים ושתיים, ביקש עזרא לוי את ידה. עזרא גר בשכנות להוריה ב"בחסיתה", השכונה הצנועה של היהודים בחלב, והכיר את סלינה מילדות. מדי פעם הייתה ליזה רואה את סלינה יורדת לפגוש אותו בחשאי, מתחת למרפסת ביתם. כשהייתה חוזרת, נראתה סמוקה ונרגשת.

האב התנגד נחרצות לשידוך, ושכנע את אביה של סלינה לדחות את ההצעה. בלילה שמעה אותו ליזה מדבר עם אמה: "הייתי היום בחנות של אלבר שעיו בשוק, כדי לשאול על עזרא לוי"

"טוב עשית, ומה הוא אמר?" שאלה האם.

"שהוא מכיר את עזרא מילדות, שלא נעים לו "לדבר לשון הרע..."

"ובכל זאת מה הוא אמר?" דחקה האם.

האב היסס לרגע והנמיך את קולו. ליזה שמעה את המילים: "מחלל שבת... ריקני...מעט כסף...אימו אישה קשה..."

"זה לא נשמע כמו מישהו שייתן לה חיים טובים...אבל מה יהיה אם אביה יסכים?" שאלה האם.

"אל תדאגי, אני אדבר אתו מחר ואנסה לשכנע אותו, הוא סומך עלי...יהיה בסדר"

"אבל היא כבר בת עשרים ושתיים. עוד מעט יגידו שהיא "רווקה זקנה" אין הרבה זמן, אנחנו חייבים למצוא לה חתן שראוי לה". האם נשמעה מוטרדת.

"יהיה בסדר...תסמכי עלי." ענה לה האב.

ליזה רצתה לשמוע את המשך השיחה, אבל חשה שעיניה נעצמות. היא התמסרה לשינה המערסלת.

***

ליזה הבחינה בצער שעזרא הפסיק לבוא לבקר וסלינה לא רקדה יותר לצלילי השירים ברדיו. כאשר שאלה את אמה למה סלינה נראית עצובה, ענתה לה האם שזה לא עניין לילדים קטנים וכשתגדל תבין. ליזה חשבה שעזרא בחור יפה ועליז שמשמח את סלינה והוא בהחלט חתן מושך לב וראוי. אבל היא למדה לשתוק. הבינה שאסור לילדים לערער על החלטות המבוגרים ולהטריד אותם בשאלות, שחושפות את מחשבותיה על עולמם. היא חששה שהם יגידו לה שהיא לא מחונכת ודוחפת את אפה לעניינים לא לה, וישלחו אותה בחוסר סבלנות לשחק עם אחיה.האב המשיך לנסות למצוא לסלינה שידוך ראוי בעיניו.

כעבור חודש, העלה את שמו של מיסיו (אדון בצרפתית) סלים פנסו. האם לא אהבה את הרעיון. היא אמרה "חראם" שפירושו אסור, חבל, רחמנות, וניסתה לברר ברמיזות אם בגילו מסוגל מיסיו פנסו "לעבוד" כי הרכלניות של הקהילה היו אומרות ש"אין כוחו במותניו". אולם גם היא נכנעה בסופו של דבר לדעתו של האב, והחלה לדבר באופן חיובי על השידוך המיועד.

סלינה בדיוק פינתה את הכלים של ארוחת הערב, כאשר האם אמרה לה שסלים פנסו יבוא לבקר אותם בשבת. סלינה החזירה את הצלחות לשולחן והרימה עיניים מופתעות.

"הוא רוצה להכיר אותך", הסבירה האם.

"אבל הוא ממש מבוגר...בגיל של אבא שלי כמעט..."

"את לא חייבת להסכים...כבר הזמנו אותו, לא נעים לבטל".

סלינה הבינה שדברים נחתמו בלעדיה, אולם בגלל שהאמינה בכוונות הטובות של מעסיקיה, וידעה שאין לה חופש בחירה, נכנעה להצעה.

סלים פנסו היה רווק כבן חמישים ממשפחה מיוחסת ומבוססת בקהילה. הוא היה ידוע באדיקותו, בטוב ליבו ובאצילותו, אולם בלט בחזותו שהרתיעה את ליזה. היא השוותה בינו לבין עזרא לוי המצודד וחשה רחמים כלפי סלינה. היא רצתה לשאול אותה למה היא לא בורחת ומתחתנת עם עזרא לוי, כמו שעשתה לינדה סיטון עם בחיר ליבה אַלְבֵּר מִצְרִי . אולם ידעה שאסור לה להזכיר אירוע שערורייתי זה, שהמבוגרים הרבו לדבר בו בנוכחותה, ולא שמו לב שהיא מקשיבה בשקט ולומדת את כל פרטיו.

סלים פנסו היה רזה וגבוה מאד, גבו כפוף, ראש היה מעוטר בשער שחור חלק ודליל משוך לאחור, עיניו הגדולות החומות בולטות וצורתן מאורכת בדומה לסוכריות ה"מְלַבָּס" שהיו מחלקים בחתונות, אפו דק וארוך ושפתיו רחבות. אוזניו בלטו משני צדי ראשו וידיו הארוכות היו שמוטות לצדי גופו, הליכתו איטית וגמלונית ומבטו מופנה כלפי מטה. מיסיו פנסו היה שתקן מאד.

החתונה של סלינה התקיימה בבית הכנסת בשכונת היהודים שב"ג'אמיליה". סלינה היפה לבושה בשמלת מלמלה לבנה, ניצבה בחזית. שתי נערות עמדו משני צדדיה עם מניפות, לצנן את האוויר סביבה. ליזה נדחקה בין המבוגרים ועמדה בשורה הראשונה, מביטה בהתפעמות בסלינה היפה והאהובה שמבטה היה מושפל. היא רצתה לרוץ אליה לחבק אותה ולחצוץ בינה לבין החתן הזקן. אולם הצייתנות שלה, האווירה החגיגית והקהל הרב, נטעו אותה במקומה.
לאחר החתונה הייתה ליזה מרבה לבקר את סלינה יחד עם האב. היא התנהלה כבעלת בית מנוסה ומכובדת, הקפידה ללבוש שמלות מחויטות בצבעי פסטל וכלאה את כפות רגליה בנעליים סגורות בעלות עקב קטן. תנועות גופה הפכו עצורות ומדודות, ומבטה מרוחק. היא הייתה מכבדת אותם במיטב מטעמיה וליזה הייתה מתענגת על הבית היפה, השטיחים הפרסיים הצבעוניים ועל התקרה המצוירת בצורות שונות. אהבה לעמוד ליד החלונות הגדולים של הסלון ולצפות בחשמלית הנוסעת ומתפתלת כמו נחש ברחוב הראשי של העיר. סלינה הרשתה לה להתבונן בתכשיטים הבוהקים שהיו מונחים בתוך קופסת קטיפה אדומה על השידה, ולסדר את בקבוקי הבושם השונים במדורג מהגדול לקטן וחוזר חלילה. היא הייתה מציעה לה להתבשם, ועוזרת לה לפתוח את הבקבוק הצבעוני והמחוספס, ומתיזה על ידה המושטת מהבושם הכחול. ליזה הייתה מאגרפת את ידה מנסה לשמור על הריח.
בינתיים האב ומיסיו פנסו היו משוחחים בענייני מסחר וציונות.
סלינה רכשה לאב כבוד רב, היא הקדימה לשמו את המילה "מיסיו", אדון

בצרפתית. הייתה מגישה לו את הקפה תוך שהיא מקרבת אליו את השולחן ומחייכת אליו חיוך רחב. האב היה משיב לה בתודה מודגשת ומוסיף את המשפט: "יִסְלַמְוּ הַל-אִיַדן" שפירושו - יבורכו הידיים. ליזה שמחה שסלינה זכתה בבית יפה, בגדים ותכשיטים רבים. אולם, כל פעם שהסתכלה על בעלה הרגישה מבוכה וחוסר נוחות. נידמה היה לה שגם סלים פנסו, ממעט להישיר מבט לעבר אשתו ולדבר אליה. וסלינה כאילו ניחשה את מבוקשו, הייתה מתנהלת מולו בצייתנות ובסבלנות.

***

שנים חלפו. ליזה ומשפחתה עזבו את העיר חלב והגיעו בדרך לא דרך לארץ ישראל. לאט לאט נשתכחו מליזה מראות ארץ הולדתה ואנשיה.
יום אחד, כאשר ליזה הייתה כבר נערה, זכו הוריה לביקור מפתיע של סלינה וסלים פנסו. הסתבר שגם הם הצליחו לעזוב בחשאי ולברוח לארץ ישראל. עיניה הדבשיות של סלינה הפכו קשות, גופה הגמיש התמלא ושערה הארוך והיפה היה גזוז בתספורת קצרה ונערית. היא לבשה מכנסיים שחורים וחולצה מכופתרת אדומה. סלים פנסו לא השתנה. הוא לבש את אותה חליפה וכיפה גדולה ושחורה על ראשו, במקום המגבעת.
האב והאם שמחו מאד לקראתם וביקשו להתנחם איתם בסיפורים מהעבר ולשמוע על הקהילה ואנשיה - מי ברח, מי נשאר ומי הצליח להגיע לאמריקה הרחוקה. לאחר שהחליפו ביניהם מידע, הסתבר שהזוג הגיע כדי שהאב יהיה בורר ביניהם.
"העלייה לארץ הפכה אותה לכופרת", התלונן סלים והניף את ידיו למעלה.

"שאלוהים יסלח לה, בשבת לנסוע על אופנוע ועוד עם גבר זר...!".
"אני רוצה לחיות". הפתיעה סלינה בקול נחוש.
סלים הרים את ידו בתנועת איום לעבר אשתו, ועיניו הכעורות בולטות מרוב כעס.
"בושה סלים! אתה ממשפחה אצילית...שלוט בעצמך!" ניסה האב להרגיע אותו.
ליזה שמחה לראות את סלינה נחושה ומרדנית. היא התעצבה על יופייה ושמחתה שדהו עם השנים, והתקשתה להתמסר לחיבוקה. ארץ ישראל הקשיחה את ליבה של ליזה, כפי שצמצמה את עיניה של סלינה ומחקה את המבט הרך והדבשי שלה.
בלילה ליזה שמעה את האם אומרת לאב:
"איזו מסכנה סלינה...אוי ואבוי לזיווגים של פעם".
ליזה הרגישה שהאם מביעה את מה שחשבה כילדה על הנישואים של סלינה ולא ידעה לבטא. ליזה ששינתה את שמה לעליזה, הפסיקה לחשוב על סלינה ועל העבר, כאשר האם סיפרה לה שסלינה התגרשה ונישאה מחדש לגבר צעיר, שמחה שישראל הצעירה ניצחה את המסורת העתיקה והאכזרית שתוקפה פג.
עליזה בחרה לעצמה בעל שהיה חבר קיבוץ. היא קיוותה שבקיבוץ תוכל להרגיש מוגנת ושייכת והדבר ייתן אישור סופי להשתרשותה המוצלחת בארץ החדשה והקשה. היא חלמה על ילדים שזופים המתרוצצים ברגליים יחפות במדשאות של הקיבוץ, נהנים מחופש, ביטחון ומעמד איתן, בזכות סבם שהיה ממקימי המקום. היא הטילה ספק ביכולותיה להתמודד עם

מלאכת החיים, והסתפקה בביטחון של חיים שקטים ונינוחים. היא מיעטה לשתף את בעלה במחשבותיה, והרבתה לשתוק. בעלה ראה בשתיקתה סימן לשביעות רצון והוקרת תודה על החיים שאפשר לה. בלילות הייתה חולמת שהיא חוזרת לחלב, עיר הולדתה, משוטטת ברחובות ומחפשת את ביתה.

באחד מימי הקיץ, הגיעה לבקר את האם עם שני ילדיה הקטנים ועמדה מאחורי הדלת זמן רב. האם פתחה את הדלת רק לאחר צלצול ארוך.

"תפתחי את המקרר, בדלת בצד ימין יש שתי חפיסות שוקולד, תני לילדים".

האם נקשה בנעלי הבית והתיישבה בכבדות, מתנשפת.

את יודעת מי בא לבקר אותנו היום? סלינה באה אחרי עשרים שנה ונסעה אחרי חצי שעה. ראתה שאבא שלך שהייתה מאוהבת בו, הזדקן, הצטערה והלכה". עליזה העמידה פנים שהיא לא שומעת, היא ניגשה למטבח ומצאה במקרר את שתי חפיסות השוקולד. פתחה את החפיסה הראשונה והחליקה לפיה שלוש קוביות בבת אחת. היא עצמה את עיניה והתרכזה בטעם המתוק. היא נגסה שוב בשורת הקוביות הבאות ובזו שלאחריהן ולא יכלה להפסיק עד שהחפיסה נגמרה. היא חשה את הבחילה המוכרת ואת טעם החרטה שבא בעקבותיה. כהרגלה, היא ניסתה להעלים את הנייר המרשרש. ילדיה שנשארו עם אמה בסלון החלו לריב ביניהם, היא שמעה את הקטן מתחיל לבכות ואת אמה נוזפת בו:

"מה קרה לך? זה החינוך של הקיבוץ?" היית צריך לראות איזו ילדה טובה הייתה אמא שלך בגילך, לא משנה כמה היו מציקים לה, היא לא הייתה מתלוננת, כל כך טובה ושקטה הייתה".

עליזה שברה את חפיסת השוקולד השנייה באצבעות רועדות. היא דחפה לתוך פיה שורה אחר שורה. וכשפיה היה מלא היא מצצה את העיסה הדחוסה מתמסרת בעיניים עצומות לעונג המייסר שמילא עכשיו את כולה.

***

על בנים ועל בנות

כאשר אלווירה סילוורה ילדה את בתה השביעית, היא הייתה בטוחה, שברכות "המברוק" שהרעיפו עליה נשות חלב, טמנו בחובן השתתפות בצערה או גרוע מכך לעג נסתר. הולדתה של בת בקהילה, לא נחשבה לאירוע משמח שיש להתגאות בו. יחד עם התינוקת הגיעו לעולם הדאגות בדבר עתידה. האם תצליח למצוא חתן בבוא היום? האם הנדוניה שיידרשו מהוריה לפני החתונה, תהיה סבירה והם יוכלו לעמוד בה? בנות לא נהגו לעבוד מחוץ לביתן לסייע בפרנסה כמו הבנים, לכן הבת נחשבה להשקעה אינסופית, שאין בצידה שכר. האפשרות שהבת תהיה כל כך יפה ומוצלחת, דבר שיאפשר להוריה לבקש מהחתן מוהר עבורה, הייתה נדירה ביותר. לאחר הולדת הבת השביעית, הביאה אלווירה לעולם עוד שלושה בנים. "מאשאללה" אמרו נשות הקהילה, מה טוב שבורא עולם פיצה את אלווירה. זאת, למרות שהבנים לא היו כל כך יפים. גם חכמים גדולים הם לא היו.

"אתם דומים כל כך לאביכם, למה לא לקחתם כלום מהמשפחה של אמא?" הייתה סבתם (מצד האם כמובן), מצטערת באוזנם של נכדיה הקטנטנים. אבל כל זה היה בטל בשישים, מול זכריותם. תאריך הלידה ומועד ברית

המילה שלהם, נכתב בחגיגיות ואושר גדול בספר הבריתות של הקהילה. לכן, כשהגיעו למצוות, יכלו לעלות לתורה בבית הכנסת בשכונת הג'מילייה, בדיוק בתאריך המדויק.

בניגוד לבנים, תאריך הלידה של הבנות, לא צוין באף מסמך רשמי של הקהילה. אלווירה הייתה אשת ספר. שעות ארוכות בילתה בקריאת רומנים בצרפתית, השפה האהובה עליה, אותה למדה בנערותה בבית ספר אליאנס בשכונת בחסיתה. מעולם לא עלה בדעתה לציין את תאריכי לידתן של שבע בנותיה, ולכתוב אותם למשל בצידו הפנימי של הספר "עלובי החיים" מאת ויקטור הוגו. היא שמרה על הספר הכרוך בעור שחור בקנאות, וקראה בו שוב ושוב. את שנת הלידה היא זכרה בדרך כלל, אך לא ידעה לציין את התאריך המדויק של יום לידתן. אולי השכחה הביעה את מפח הנפש שלה, על רצף הלידות של בת ועוד בת ועוד בת. מכל בנותיה, העדיפה אלווירה את בתה החמישית רוזט. מילדותה בלטה רוזט ביופייה, עיניה הירוקות הביטו בעולם באמון ותום, תלתליה השחורים והעבותים עיטרו את פניה העגולות, שנקראו בפי כל בהתפעלות "פני ירח". היא הייתה גם בעלת אופי נוח וצייתני. היא סייעה בעבודות הבית בלי להתלונן ושקדה על לימודיה. שאר הבנות הביאו איתן כל אחת בדרכה דאגות שונות: אחת הייתה צרת עין וקנאית שהרבתה ריב מדון, אחרת נהגה בקלות דעת עם הנערים שחיזרו אחריה, השלישית או אולי הרביעית כשלה בלימודיה ולא הצליחה ללמוד קריאה וכתיבה. אלווירה ידעה להתנהל מול בנותיה. כאשר רצתה לקבל מהן שירות או לעודד אותן לעשייה הייתה אומרת: "אני רוצה לראות מי הבת הכי זריזה מביניכן שתמצא לי את הנעל השחורה..." ואז צפת בהן

ממהרות לחפש ולהתרוצץ. או " את מי אני אברך היום שתהיה כלה בקרוב? את זאת שתעשה מצווה ותלך להביא אוכל לסבתא!" ולא נמצאה הבת, שתחמיץ ברכה יפה כזו מפי האם האהובה ולא תכעס על האחות שהשיגה אותה. כשנחה על אלווירה הרוח, בשעת ארוחת הצהריים הייתה מדרגת את בנותיה ומעשיהן: "אני חושבת שלרוזט יש את הלב הכי לבן והכי טוב". "אם אמילי הייתה פחות עצלנית גם היא הייתה מקבלת ציונים טובים". לידיה, את לא רעה, אבל המעשים שלך לפעמים ממש רעים".

"נראה לי שפולט תזכה בבעל הכי טוב כי היא הכי ממושמעת וחרוצה",

"אני חושבת שויקטור הקטן הכי אוהב את רשל, כי יש לה הכי הרבה סבלנות אליו".

וכך הלאה, הדירוגים היו משתנים לפי צרכיה.

למרות שהיו מתחרות ביניהן על לבה של האם, היו הבנות עליזות ובעלות חוש הומור. המורה הפרטי מיסיו (אדון בצרפתית) גינדי, שהביאה אלווירה לבנותיה, הפך להיות למושא של לעג. הן אפילו חיברו עליו שיר היתולי עם לחן קליט על פי שירו של פריד אל אטרש "נורה יא נורה":

"מיסיו גינדי, יא מיסיו גינדי

תחת התאנה התנשקנו

והשוטר תפס אותנו

והכל בגללך, יא מיסיו גינדי"

כשהבנות קצת גדלו, החליט בעלה לפטר את עוזרות הבית ואלווירה נשארה לבד מול המטלות האינסופיות. היא השכילה לחלק לבנותיה תפקידים בתחזוקת הבית, והן לקחו על עצמן את המשימות השונות,

מלבד כביסה שהייתה עושה הכובסת אחת לשבוע, ובישול, עיסוק אותו אהבה אלווירה. כאשר אלווירה הייתה יוצאת לשחק קלפים אצל גברת ג'אג'אתי, היו בנותיה מטפלות באחיהם הקטנים. היא תיעבה את עבודות הבית וטענה שאין להן התחלה ואין להן סוף, לכן השליכה את האחריות על בנותיה. הן זרמו בטבעיות עם המשימות, ולא חשבו להלין על כך שהבנים שבגרו היו פטורים לחלוטין מהמטלות השונות. הבנים גם קיבלו ראשונים את מנות האוכל היותר מובחרות בארוחות שבת. לא עלה בדעתן לערער על כך ועל עובדות נוספות של חייהן כנערות.

סיליה, הבת השלישית, הייתה מקור לדאגה מגיל צעיר. היא לא צמחה כמו אחיותיה וקומתה נשארה נמוכה מאד, כמעט ננסית. אלווירה מדדה כל כמה חודשים את גובהה וסימנה אותו על הקיר ליד המראה, בתקווה שכל פעם הסימן יטפס קצת למעלה, אולם זה קרה לאט מידי. היא הייתה מתאכזבת מול הילדה ולוחשת באוזנה "נו, מתי תגבהי קצת?" אחיותיה הצעירות של סיליה צמחו לגובה כמצופה והיא נראתה על ידן כאחותן הקטנה.

הרופא הבטיח לאלווירה שאחרי גיל שתים עשרה היא תפתיע עם צמיחה לגובה כמו עץ תמר, אולם לאכזבתה זה לא קרה. "שמעת מה הרופא אמר?", דרבנה את סיליה, "אולי תתאמצי עוד קצת?". היא הייתה מכריחה את סיליה לשתות כוס חלב כל בוקר. החלב היה מכוסה בקרום ובעל ריח חזק. סיליה הייתה שותה ממנו מעט ורצה להקיא. הדבר לא ריפה את ידיה של אלווירה. היא הייתה בטוחה שכוס חלב תביא את הישועה לבתה. לפני החגים יצאה עם בנותיה למסע קניות חגיגי בחנויות הגדולות של חלב

וכולן קיבלו בגדים יפים וחדשים כולל לבנים ונעליים. את סיליה היא שלחה לקניות עם אביה כי לא יכלה לשאת את המבטים של המוכר בחנות לבגדי ילדים.

בלילות הייתה אלווירה מעירה את בעלה: "ג'וזף שומע? ג'וזף? מה יהיה עם הילדה?"

"איזה ילדה?" היה עונה לה מנומנם.

"איזה ילדה אתה שואל? הילדה שמקצרת לי את החיים ולא רוצה לגדול!"

"אהה..."

"תגיד לי", הייתה ממרפקת אותו, "מה חטאתי שאני צריכה לסבול את הדאגה והבושה הזאת?!"

ג'וזף היה מסתובב לצד השני וממלמל:

" תני לישון, הכול יהיה בסדר, את עוד תראי...".

כל הבנות מלבד סיליה, ניסו להתחמק מביקור בבית הכנסת. אלווירה שנאה ללכת לבית הכנסת עם בתה. לעיתים אפילו הייתה ממהרת לחמוק מהבית לבדה, אולם סיליה הייתה מתעקשת להתלוות אליה. צעדיה היו קטנים ומהירים כשניסתה להשיג את אמה הדוהרת לפניה. המראה של האם הגבוהה והלבושה בהידור צועדת ברחוב לצד בתה הנגררת אחריה, היה חשוף ומרגיז. כשאלווירה ראתה את האנשים ברחוב נועצים בסיליה עיניים, הייתה מתביישת, ומזרזת את בתה הבולטת כל כך בשונותה. אחיותיה לעומתה, נהגו בה בעדינות ורוך וניסו להסתיר את הרחמים שחשו כלפיה.

בבית הכנסת ישבה אלווירה מאחור בין חברותיה וצפתה בסיליה היושבת

בכיסא הקדמי. מראה רגליה הקצרות המתנדנדות מעל הרצפה, עורר בה כעס. היא הייתה מתכופפת לעברה, מביטה כביכול על עזרת הגברים ומסננת באוזנה:

"אולי תשבי ישר?!".

בבית, הוסיפה: "סיליה, תפסיקי לנפנף ברגליים כשאת בבית הכנסת! את כבר לא ילדה קטנה!".

אלווירה הייתה מתעצבנת כשזיהתה את הצייתנות של בתה אל מול הנזירות בכיתת הלימוד שלה ואת מאמציה להשביע את רצונן. היא הייתה נוזפת בסיליה על הזמן הרב שהיא משקיעה בשיעורי הבית ובלימוד בעל פה של שירים ומשלים שלמדה בבית הספר, ודחפה אותה לצאת לשחק בחוץ למרות שידעה שבחברת הילדים הייתה כנועה ונחבאת אל הכלים. כשסירבו ילדי השכונה לשתף את סיליה במשחקים שלהם והיא הייתה חוזרת הביתה בוכה, הייתה אלווירה שולחת אותה בחזרה החוצה, ביחד עם אחת מאחיותה, שתוודא שלא תחזור הביתה לפני כולם.

בית הספר נוהל על ידי נזירות פרנסיסקניות. סיליה למדה מהר את השפה הצרפתית, השפה האהובה על אלווירה, והרחיבה את ידיעותיה דרך קריאת ספרים רבים. בכיתה, אמרו המורות לאלווירה, בלטה בתשובותיה המדויקות, והצליחה במבחנים. כמעט כל שבוע ענדה על דש הבגד שלה את סיכת ההצטיינות. לעיתים חשבה אלווירה שכיוון שאין לסיליה עתיד של אשת איש, אולי לא נורא שהקטנה כל הזמן לומדת.

יום אחד, קראה אם המנזר לאלווירה לשיחה שגרם לה להרהר בתוכנה ולדווח על כך לג'וזף.

כאשר הגיע ג'וזף מהעבודה היא אחזה בידו ומיהרה למשוך אותו למטבח.

"מצטיינת בלימודים, זה מה שאמרה סֹר קַטְרִין (האחות הנזירה קטרין)", אלווירה דיברה בשקט, כדי שבנותיה לא יצליחו לצוטט לדבריה, " הכי חכמה בכיתה..." היא מחתה דמעה מרוב צער, "תגיד לי אתה, מה זה שווה? חתן לא יצא מהלימודים האלה."

ג'וזף משך את ידו ממנה. "מי יודע, נפלאות דרכי השם". הוא פשט את המעיל שלו בזהירות, והשאיר אותו על זרועו. רומז שהוא ממתין לסיום השיחה.

אלווירה הסתכלה עליו בכעס. "אף גבר חלבי לא יתרשם מההשכלה שלה עד כדי כך שיתעלם מהמראה שלה! בשביל מה כל החוכמה הזאת? אישה צריכה להיות קודם כל יפה, ושבעלה יהיה גאה לצאת אתה לרחוב!" היא ידעה שבכל מה שקשור לילדים, הוא לא ממש מתעניין, אבל שוב חיפשה אצלו שותפות.

ג'וזף פנה לצאת.

"חכה רגע לא סיימתי, אם המנזר הציעה שסיליה תעבוד כמורה בבית הספר, מה אתה אומר?"

"אני רעב", הוא הסב אליה את ראשו כשעמד בפתח המטבח, "זה דחוף להחליט על זה עכשיו?"

***

בסופו של דבר ג'וזף ואלווירה הסכימו להצעתה של אם המנזר. הם הבינו

שעדיף שבתם תדע לפרנס את עצמה. האפשרות לשדך את סיליה עם בעל נכה או מוגבל בשכלו נראתה לבעלה בלתי נסבלת ואכזרית ואלווירה אפילו לא ניסתה לחפש עבורה שידוך אחר. היא הרי ידעה שתתקל בסירוב ולא רצתה לבייש את עצמה. סיליה שהייתה בעלת מוח חד וחריף, הפכה להיות מורה בגיל שבע עשרה.

***

השנים נקפו. גם שלושת הבנים מצאו כלות ונישאו בשמחה גדולה. אלווירה ראתה כי סיליה קיבלה את מצבה והעבירה את זמנה בעבודה בבית הספר ובקריאת ספרים. נו, מה יש לה כבר לעשות?

בבית הכנסת, הייתה אלווירה מציצה בסיליה מאזינה לתפילה ומשקיפה על הגברים מעזרת הנשים למעלה. באחת השבתות ניתקל מבטה של אלווירה בדמות לא מוכרת. גבר בשנות החמישים, נעים למראה, שמדי פעם הרים את עיניו למעלה ונדמה היה לה שהוא מחייך אל סיליה. אלווירה הייתה מזועזעת כשראתה את סיליה מחייכת אליו בחזרה במבוכה. כאשר הסתיימה התפילה עקבה אלווירה אחרי סיליה שמיהרה לרדת למטה.

לתדהמתה ראתה את הגבר הזה, מחייך אל בתה הננסית, ואף ניגש אליה ומושיט את ידו! היא לא הצליחה לשמוע מה אמר לסיליה, אבל ראתה היטב את ידה הזעירה של סיליה מושטת אליו בחזרה, נענית ללחיצת ידו ומחליפה איתו משפט בשקט.

אלווירה מיהרה לעברם, עמדה חוצצת בין בתה לבין הגבר הלא מוכר, והציגה את עצמה: "שלום", היא הביטה בו בחשדנות, "אני אלווירה אמא

של סיליה, אני מבינה שאתה חדש בקהילה"
"שלום לך, אני שלמה שקאלו , הגעתי לקהילה לפני חודש"
אלווירה הבחינה בחליפה המשובחת שלבש ובנעליו המצוחצחות, מראהו הנקי והטוב עורר בה אי שקט. "ואיך אתה מתרשם מהקהילה שלנו"?, שאלה.
"קהילה מפוארת כמו ששמעתי, למרות שעדיין לא הספקתי להכיר הרבה משפחות"
"אתה מוזמן לבוא לקידוש באיזו שבת", זרקה מתוך נימוס את ההזמנה המתבקשת, "תוכל להכיר את בעלי, ג'וזף סילוורה, אני מניחה שכבר שמעת את שמו"
"תודה רבה על ההזמנה", הפתיע שקאלו, "אגיע בשמחה עם ילדיי בשבת הבאה".
"הו חבל," מיהרה אלווירה לחשוב על תשובה, "דווקא בשבת הבאה אנחנו מוזמנים, אבל נמצא זמן אחר.."
לאורך כל שיחת הנימוסין הזאת, עמדה סיליה מאחורי אמה, והקשיבה בשקט לשיחה המתגלגלת.
"תתקדמי סיליה", סובבה אלווירה קלות את ראשה לעבר בתה, "עדיין לא ערכת את השולחן לארוחת שבת".
לתדהמתה, ניגשה סיליה למר שקאלו ואמרה לו בביישנות:" שמחתי להכיר אותך."
אלווירה חשדה שהחיוך הלבבי שהחזיר שקאלו לביתה, היה מזויף.

***

בזמן הארוחה, שאלה אלווירה את בעלה על אודות מר שלמה שקאלו. בעלה דווקא שמע אודותיו. הוא סיפר שהוא אלמן שהגיע מדמשק לקהילה. אשתו הלכה לעולמה לפני שנה והוא מחפש לשאת אישה שתהיה גם אם מסורה לילדיו.

"אני לא מאמין שיצליח למצוא בחורה נורמלית שתהיה מוכנה לסידור כזה..."

"ראיתי אותו בבית הכנסת" שלא כדרכה, התערבה סיליה בשיחה, "הוא נראה מאד "אָדַמִי" (אצילי), "איש טוב".

"הוא באמת איש טוב, מסכן התאלמן ונישאר עם חמישה ילדים", אמר ג'וזף.

"חמישה ילדים קטנים, יכולים גם להיות מקור לשמחה בבית" אמרה סיליה בהיסוס.

האב הרים את עיניו מסידור התפילה בפליאה.

"את היית מוכנה שיפילו עליך חמישה ילדים לגדל"?

סיליה הסמיקה והשפילה את מבטה, "מי יודע? אף אחד לא שאל אותי."

"ואם ישאלו?" האב סגר את הספר וקם ליטול ידיים לפני הארוחה.

"ג'וזף! תפסיק להכניס לילדה רעיונות לראש! מאיפה הגיעה השאלה הזאת?"

***

בשבת הבאה, שלא כדרכה התעכבה סיליה מול המראה, התאפרה קלות, ולבשה שמלה חדשה.

"מאיפה צצה השמלה הזאת?", העירה אלווירה, "אני לא מכירה אותה"

"קניתי כמה שמלות בשבוע שעבר, לא היה לך זמן ללכת איתי, אז הלכתי לקניות עם רשל"

"רשל, רשל, לא הייתי אומרת שהיא בעלת הטעם הטוב, חבל שלא הלכת עם רוזט"

"למה השמלה לא מוצאת חן בעיניך?"

"היא בסדר. אבל בשבילך עדיף שמלה יותר ארוכה...שתוסיף לך קצת גובה...."

סיליה לא הגיבה ומיהרה לצאת מהבית, מזדרזת בדרכה לבית הכנסת. הפעם הקפידה אלווירה, שלא כדרכה, לשבת ליד בתה על הספסל הראשון בעזרת הנשים. זו הייתה נקודת תצפית מצוינת, כדי לעקוב אחרי מר שקאלו אצל הגברים למטה. ילדיו הקיפו אותו. בכל רגע הרים בזרועותיו ילד קטן אחר, לקנח את אפו או להרגיע אותו. וכשאיבדו ילדיו את סבלנותם, עזב את המקום לפני סיום התפילה.

***

בשבת שלאחריה הבחינה אלווירה ,שכאשר שלמה שקאלו יצא החוצה מבית הכנסת עם ילדיו, מיהרה סיליה לרדת מעזרת הנשים, ויצאה אחריו לחצר. אלווירה המתינה מספר דקות, ביקשה סליחה מהמתפללות האחרות וירדה למטה בעקבות בתה.

שלמה שקאלו וסיליה עמדו על השביל ושוחחו בנחת, מסביבם שיחקו הילדים. היא התקרבה אליהם, נעמדה בין בתה למר שקאלו וחייכה חיוך גדול ומזמין.

"שבת שלום" הסירה את המטפחת מראשה והעבירה יד בשערה.

"שבת שלום גברת סילוורה", השיב לה.

בתו הצעירה משכה בחולצתו והושיטה אליו את זרועותיה. הוא הרים אותה ברכות והציג אותה בפני הנשים.

"זאת פולט הקטנה שלי"

"מממ...חמודה" מתחה אלווירה את שפתיה לחיוך. "מפונקת כמו שצריכה להיות בת זקונים.

הילדה הושיטה לסיליה את הבובה שהחזיקה בידה.

"זאת הבובה שלי טטי"

"איזו בובה יפה" מיהרה אלווירה להגיב.

סיליה לקחה בידיה את הבובה והביטה בה בעניין.

"פולט ! איזו בובה מתוקה, ממש דומה לך"

הילדה הציצה בה בביישנות.

בינתיים התאספו שאר הילדים מסביב ואלווירה סיננה לבתה:

"את יכולה להתקדם הביתה, שימי את החלות על השולחן. עוד מעט אני אבוא".

סיליה עמדה לרגע קפואה ומהססת.

"שבת שלום, אני חייבת ללכת הביתה," נפרדה משלמה שקאלו שהנהן בהבנה ואמר שהוא מקווה לפגוש אותה שוב.

***

בשבועות הבאים, אלווירה שמה לב כי סיליה החלה לצאת יותר מהבית, היא הרבתה לבקר את אחיותיה, ונסעה בחשמלית למרכז העיר לקניות.

המסלול בית - בית ספר השתנה והיא נעדרה יותר מהבית. אלווירה שהייתה רגילה לעזרתה בעבודות הבית, הרגישה נטושה.

" סיליה, אל תשכחי שאני לא יכולה לעשות את כל עבודות הבית בלי העזרה שלך, את לא יכולה להסתובב בחוץ כל הזמן כאילו אין לך בית...אבא אומר שהוא שכח איך את נראית, בקושי רואים אותך".

"את מגזימה אמא" אמרה סיליה בשקט. "אני לא מסתובבת. יש לי סידורים"

אבל סיליה השתנתה גם בדברים הקטנים. כאשר נשמעו ברדיו שירים היא לא מיהרה לכבות אותו אלא הקשיבה בריכוז ואף הצטרפה בשירה משלה לקולו של אנריקו מסיאס שבקע מהרדיו הגדול בחדר האוכל. לתדהמתה של אלווירה היא אפילו ידעה את כל המילים של השיר על האהבה הנכזבת – Tu Es La Femme de Mon Ami "את אשתו של חברי".

צריך לדבר עם הילדה, חשבה לעצמה אלווירה, מישהו צריך להעמיד אותה במקום. להוריד אותה לקרקע. היא פנתה לרוזט בתה הבכורה, בתקווה שתשתף אותה בסודותיה של סיליה, ואכן רוזט סיפרה לתדהמתה שמתרחש סיפור בין שלמה שקאלו לבין בתה, לא רק בבית הכנסת, לא רק בשבתות. מסתבר שהאלמן אפילו ,הזמין את סיליה לטיול של ראשון אחר הצהריים, בגינה הציבורית היפה, ה"משתל של חלב".

"בגינה הציבורית לעיני כולם? נדהמה אלווירה, מה יגידו עליה?"

"אמא מה את דואגת? לא יגידו כלום".

אלווירה לא נרגעה. היא לא האמינה שמר שקאלו מוצא בבתה ענין אמיתי וחששה, שהוא מפיג באופן זמני את בדידותו.

" את יוצאת לטייל איתו? פנתה לבתה, "אני לא רואה שהוא מתכנן עליך משהו לטווח רחוק... אל תהיי תמימה...אתמול כששיחקנו קלפים, רמזה לי רנה ,שהוא מתעניין בקלודט -ראו אותו מבקר את אביה בחנות שלו".

"זה בסדר אמא" הרימה סיליה את עיניה מערמת הבחינות שבדקה על שולחן האוכל, "גם אני לא מתכננת עליו כלום, אני עוזרת לו להכיר את הקהילה, זה הכול".

אלווירה טרקה את הדלת ויצאה לחצר, שם ישב בעלה.

היא פנתה לבעלה, מנסה לערב אותו בשיחה.

"מה אתה שותק ג'וזף? זו לא הבת שלך? אולי תגיד לה משהו?"

"היא כבר ילדה גדולה!" הטיח בעלה את הכוס הרותחת על השולחן.

"בזמן האחרון את כמו פקעת עצבים...תניחי לה כבר..."

כמה עיוור הוא יכול להיות, חשבה אלווירה, אך בחרה, כהרגלה, לא לענות. למרות השנים הארוכות ביחד, היא עדיין חששה ממנו ולא הצליחה להתרגל להתקפי הכעס הפתאומיים שלו.

***

כחודשיים לאחר פגישתם הראשונה, הגיע בוקר אחד מר שלמה שקאלו לחנות, ופנה באופן רשמי לג'וזף סילוורה.

"יהיה לי כבוד גדול, אם תיתן לי את הסכמתך לשאת את סיליה בתך לאישה".- ג'וזף הסתיר את קורת רוחו וענה:

"כפי שאומרים אצלנו-נשאל קודם את פי הנערה".

הידיעה עשתה לה כנפיים בעזרתה של אלווירה הגאה, שרמזה שוב ושוב על מחיר המוהר הגבוה, שישולם על ידי החתן. להפתעתו של האב סיליה לא נרתעה מההצעה.

בערב החגיגי עמדה סיליה מתחת לחופה ליד מר שלמה שקאלו, ומסביבם חמשת ילדיו. אלווירה עמדה ליד הכלה, גאה ונרגשת, אך עדיין מתקשה להסתגל למציאות החדשה. כאשר מר שקאלו התכופף לעבר אשתו החדשה, הרים את ההינומה והשקה אותה מהיין, ראתה אלווירה בעיניו אהבה רכה ועמוקה, שלא ראתה מעולם בעיני חתניה האחרים. אלווירה חשבה כמה העולם הוא כמו מדרגות: פעם אתה למעלה ופעם למטה ואיך דווקא סיליה שהייתה כל כך למטה, טיפסה למעלה והשיגה את כל אחיותיה.

***

נדפס בישראל
ה'תשפ"ו - 2026

ג'קלין עסיס תורג'מן נולדה, בעיר חלב שבסוריה בשנת 1955. בהיותה בת עשר ברחה עם משפחתה לארץ ישראל, במסע רגלי מסוכן דרך תורכיה.
שירתה בצה"ל, בחיל המודיעין ובגרה תואר ראשון בספרות עברית ותואר שני ביעוץ חינוכי.
לאורך השנים עבדה במערכת החינוך, כמורה ויועצת חינוכית.
עם יציאתה לגמלאות, למדה טיפול בקול ובתנועה וכתבה מופע יחיד, בשם "לשוב לאר"ץ אהובה" בו הופיעה מספר שנים, עם זמר ונגן שליווה אותה בשירים בעברית, ערבית וצרפתית. במופע הגישה לקהל את התרבות החלבית העשירה והרב לשונית עליה גדלה, וסיפרה על הבריחה של משפחתה לארץ ועל ההשתרשות במדינת ישראל.
מרכז מורשת ארם צובא תמך במופע ואירח את ג'קלין, בערב קהילתי מרגש, בו התארחו גם אנשי המוסד וחיל הים שעזרו , בהברחה ארצה של יהודי סוריה.
במשך שלוש עשרה שנה, התנדבה ג'קלין בעמותת ער"ן, המגישה עזרה ראשונה נפשית טלפונית, לאנשים במצוקה. כיום, מתנדבת "במכינת הדר" של "המועצה האזורית דרום השרון" בה היא מתגוררת, אשר יוזמת ומוציאה לפועל פרויקטים התנדבותיים עבור האזרחים הוותיקים ועבור כלל הקהילה. במסגרת זו עוסקת ג'קלין בכתיבת סיפורי חיים של אזרחים ותיקים, מנחה מפגשים ספרותיים בנושאים שונים, ומשמשת גם, ככתבת בעיתון המועצה "מבט לשרון".
בזמנה הפנוי היא מציירת להנאתה, כותבת שירים וסיפורים.
ג'קלין נשואה ליצחק תורג'מן מהנדס ואל"מ במיל, פעיל חברתי ואומן זכוכית.
לזוג שלושה ילדים ותשעה נכדים.